

Insemnări despre literatură

De la începutul activității sale, Eminescu nu a fost un cităreț instinctiv...

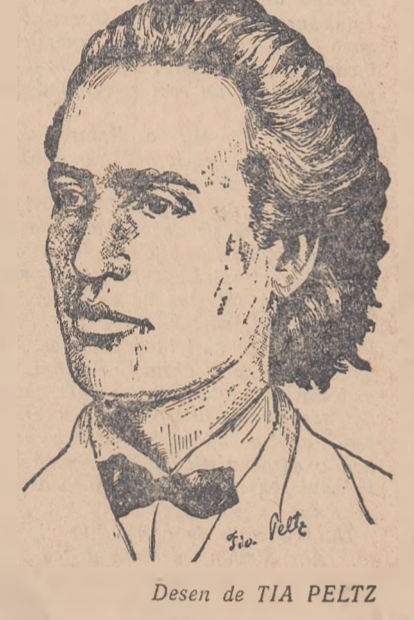
siuni. O națiune care și-ar închina toată activitatea unei arte în sine și-ar periclită puterea și libertatea...

bunuri artistice, și din culgerea cîntecelor și basmelor populare. Poetul culege folclor și notează în caiete piese folclorice din variatele sale lecturi...

105 ani de la nașterea lui EMINESCU

pot fi recunoscute ca ecouri ale unor proaspăt lecturi din Schiller, Herbert sau Schlegel, este semnificativ înălțarea unor astfel de idei într-un sistem orientat în sens materialist.

Insemnările cuprinse sub titlul „Stringerea literaturii noastre populare” 2) poetul pleacă de la studiul creației populare ajungând la cîteva constatări fundamentale pentru estetica materialistă și anume că, în raportul dintre conținut și formă, primordialitatea o are conținutul ideologic, bogăția de idei a unei opere, imaginea artistică nu sint altceva decît trecerea acestui conținut în învelșul său formal...

Desen de TIA PELTZ

răsună, cu toată naivitatea exprimării lor, foarte viu în actualitatea discuțiilor noastre cu privire la problemele estetice.

Orientarea poetului către estetica materialistă în această epocă a studiilor la Viena, cînd Eminescu nu are decît 20 de ani, este și mai accentuată în studiul proiectat și neterminat, intitulat „Stringerea literaturii noastre populare”.

În capitala imperiului austro-ungar, Eminescu vinea cu o profundă cunoaștere a folclorului românesc, rezultatul lui din cercetări literare, ci dintr-un contact intim cu poporul, creator de conștiință.

Drumul cel mare Desigur, munții, marea, cerul (cum nu e altul nicîri!) și aerul ce îl respiră și undeva, pe dîmb, stîngerul stejar, foșnind de amintiri...

Și tainice cărări pe care cu-nvăle dragoste te-ai dus și vorbele care s-au spus atunci, sub steaua ce vă pare și azi — din toate mai presus

Poate, și firul de țărîniță, și caldul spicelor noian, și doina Dunării, bătrînă, care de-amar de ani se-ngîniță la margine de Bărăgan...

Dar e la noi un drum, anume, pe care trec, la cîntători, oștiri de oameni muncitori la muncă meșteri, și la glume strungari, savanți, agitari.

O drum de zori, către uzină: metalic zvon peste cuprins, și miros de furnal incins, și inima ce ță lumînă, în chip de stea, pe turnul nins

Florul clipei miinuate deapurruri nouă, cînd răsăr din depărtări fără botar, aceste ziduri de cetate sub steagul nostru proletar!

Milenii pare că trecură pînă acum — din vremea cînd aceeași cale străbătînd, spre poarta grea cătam cu ură ca spre o gură de mormînt...

Acum, e toată viața noastră în drumul ăsta! Fără el, zadarnic flori și zare-abstră, și viers de pasăre măiastră! Noi nu putem trăi alfel!

Acolo-i tot ce-n lupte grele ai făcut cu mîna — armura țării, spada-i grea, și visul tîneriei mele, tot ce-am cîntat și voi cînta,

acolo unde strălucite lumini revarsă spre țării oștel care va-nflori pîmîntul patriei iubite, și o să-l aperi — de-o fi!

Ion Vitner Dan Deșliu

(Continuare în pag. 5-a)

Drumul cel mare

INSEMNAȚI La Congresul scriitorilor sovietici

Este bine, cred, să arăt de la început că în redactarea acestor pagini de impresii și învătăminte aduse de la Congresul scriitorilor sovietici, voi căuta să țin pe cit posibil seamă de faptul că mă adresez cititorilor „Gazetei literare”. Praotic, această însemnare că nu voi mai rezuma principalele documente ale Congresului — rapoartele și coropările dezbătute — sau salutul C.C. al P.C.U.S., pentru că între timp aceste materiale la care mă voi referi des, au fost rezumate de săptămânalele noastre literare; de asemenea, această însemnare că voi lăsa de parte orice relații cu privire la ordinea cronologică a intervențiilor, dată clar de informațiile TASS.

Despre pregătire, despre responsabilitate individuală și colectivă, despre eroul ideal

Congresul a durat 11 zile, dar pregătirea lui citeva luni. Prin „pregătire” în înțeles muncii pur organizatorice, ci acel cuprinzător schimb de păreri care a avut loc în presa sovietică de-a lungul întregului an 1954: discuții și polemici pasionate, susținute nu numai de scriitori, critici și activiști literari, ci și de foarte mulți și compleți cititori. Insemnarea acestei mari munci de pregătire am înțeles-o pe deplin abia cînd au început dezbaterile. Voi da un exemplu: disputa bine cunoscută nouă în legătură cu „eroul ideal”.

Cit timp am urmărit din țară articolele preluțite de intervenții criticele de-a lungul întregului an 1954: discuții și polemici pasionate, susținute nu numai de scriitori, critici și activiști literari, ci și de foarte mulți și compleți cititori.

In același spirit, Andrei Lupan, scriitor moldovan, sublinia că a se îndepărta de viața vie și de năzuințele ei, a încerca să opui vieții transparența literară mai mult sau mai puțin fidelă a unor idealuri abstracte, a încerca să-l convingi pe oameni că realizabilul este de fapt realizat — în loc să-l chemi cu toată frumusețea, forța și puterea de convingere a chemărilor artei spre realizarea a ceea ce au ei de realizat într-adevăr, — aceasta înseamnă nu a dezvolta pozițiile realismului socialist, ci a le părăsi.

În legătură cu aceeași problemă, tîrî, sublinia — dintre altele — că clasificarea „eroul ideal” a fost inventat pentru a fi depozitarul tuturor calităților umane ridicale pe care mai înaltă treaptă imaginabilă, și teoriile de rezonanță despre eroul-supraom, față de care existența maselor nu mai poate fi concepută decît ca existența unui deor menit să evidențieze, prin contrast, virtuțile supraomului.

Practic, — repet acest lucru pentru că mi se pare plin de învătăminte — în ceea ce privește „eroul ideal” Congresul n-a făcut altceva decît să formuleze concluzii: dezbaterile au avut loc înainte de Congres.

Nu-i, de altfel, nici pe departe singura dezbateră pe care, cu mai mult sau mai puțin timp înainte Congresului, scriitorii sovietici au dezvoltat-o pînă la concluzii unanim susținute: la fel s-a întâmplat — de pildă — cum știm cu toții — cu activiștii a „simțirății înainte de orice”, strecurată în coloanele revistei „Novi mir”: la fel cu unele învătăminte răbuhiri ale teoriei care susține că „literatura cu conflict” și-a trăit vîntul pentru societatea sovietică fără clase antagonice — teorie zdrobită cu ajutorul direct dat scriitorilor de presa de partid.

Numerul exemplorilor a putea fi ridicat. În general, pregătirea Congresului a însemnat zdrobirea și înflăcărea teoriilor dogmatice, vulgarizatoare, a însemnat eșecul concepțiilor scolastice, eșecul sistemelor de telete birocratice cu privire la creația literară, a însemnat falimentul idealilor, influențelor și rămășițelor ideologice în stare să împiedice dezvoltarea literaturii realist-sociale.

Trunchind conform obiceiului articolele polemice publicate de scriitorii sovietici în perioada de pregătire a Congresului, presa și postările de radio imperialiste s-au grăbit să-și bage bucure patronii cu prezerica că la Congresul linia realist-socialistă în literatură va fi „slăbită” sau chiar „lichidată”.

După ce am ascultat dezbaterile din primele zile, am înțeles limpede că de mult a contribuit lupta de opinii din perioada premergătoare Congresului — acest pasionat schimb de păreri organizat în spiritul celei mai exigente responsabilități a fiecărui scriitor față de dezvoltarea literaturii sovietice în ansamblu, acest efort pentru a lămuri chiar și acele păreri sau concepții dăunătoare care priveau numai activitatea unui scriitor sau a citora scriitori. — La elaborarea ordinei de zi a Congresului de tot ce putea fi împlinit, esențial, la îndreptarea atenției Congresului spre problemele intr-adevăr lum-

ani, Marx și Engels s-au ridicat împotriva încercărilor de a se crea în literatură portrete rafadice transfigurare; miștind pentru veridicitatea zugrăvirii, ei li sfătuiră pe scriitorii să folosească în redarea celor mai înaintați eroi ai vremii culori aspre — „rembrandtine” — în stare să dea eroilor toată strălucirea lor vie. Apucînd că, în general, discuția din presă în legătură cu eroul pozitiv s-a pierdut în amănunte, raportul, sprijinindu-se pe multe exemple, sublinia faptul că — și cînd e vorba de eroi pozitivi, și cînd e vorba de eroi negativi — încercările de a confecționa din biro rețele asupra miștării trăsăturilor întinse și frumoase proprii personajelor sau fondului social al operei, sint încercări neconstructive, stérpe: orice rețetă, orice reglementare de acest fel — dovedea raportul — duce inevitabil la înlocuirea caracterului viu, convingător, al cărții și al eroului, cu o morală didactică.

Corapoartele despre literatura pentru copii și tîneret, despre proză, poezie și dramă — prezentate respectiv de B. Polevoi, K. Simonov și A. Korineciuk — au consacrat respingerii teoriilor despre „eroul ideal” numai cîteva fraze. Doar Samed Vurgun, în coraportul său, a susținut ideea „eroului ideal” — definind însă trăsăturile acestui erou într-un chip care, mi s-a părut, nu mai are a face cu concepția Protopopovului „eroul ideal” — după Vurgun — poate fi chiar cel mai contradictoriu și mai complicat om din lume, dar esențial e ca el să intrucipeze convingător forța unei generații, a unui întreg popor.

În cadrul dezbaterilor, puțin vorbitor au sosit necesar să mai revin asupra acestei probleme. Tîn să subliniez aceste contribuții:

Scriitorul bielorus Iakub Kolas, de exemplu, arăta că în momentul cînd calitățile unui erou pozitiv încep a fi alt de multe și alt de absolute incît devin cu desăvîrșire inaccesibile oamenilor vii, ele încep a nu mai fi calități, ci defecte.

În același spirit, Andrei Lupan, scriitor moldovan, sublinia că a se îndepărta de viața vie și de năzuințele ei, a încerca să opui vieții transparența literară mai mult sau mai puțin fidelă a unor idealuri abstracte, a încerca să-l convingi pe oameni că realizabilul este de fapt realizat — în loc să-l chemi cu toată frumusețea, forța și puterea de convingere a chemărilor artei spre realizarea a ceea ce au ei de realizat într-adevăr, — aceasta înseamnă nu a dezvolta pozițiile realismului socialist, ci a le părăsi.

Conștientizarea că în literatura noastră este un anumit „eroul ideal” — un anumit „eroul ideal” — este bine, cred, să arăt de la început că în redactarea acestor pagini de impresii și învătăminte aduse de la Congresul scriitorilor sovietici, voi căuta să țin pe cit posibil seamă de faptul că mă adresez cititorilor „Gazetei literare”. Praotic, această însemnare că nu voi mai rezuma principalele documente ale Congresului — rapoartele și coropările dezbătute — sau salutul C.C. al P.C.U.S., pentru că între timp aceste materiale la care mă voi referi des, au fost rezumate de săptămânalele noastre literare; de asemenea, această însemnare că voi lăsa de parte orice relații cu privire la ordinea cronologică a intervențiilor, dată clar de informațiile TASS.

Despre pregătire, despre responsabilitate individuală și colectivă, despre eroul ideal

Congresul a durat 11 zile, dar pregătirea lui citeva luni. Prin „pregătire” în înțeles muncii pur organizatorice, ci acel cuprinzător schimb de păreri care a avut loc în presa sovietică de-a lungul întregului an 1954: discuții și polemici pasionate, susținute nu numai de scriitori, critici și activiști literari, ci și de foarte mulți și compleți cititori. Insemnarea acestei mari munci de pregătire am înțeles-o pe deplin abia cînd au început dezbaterile. Voi da un exemplu: disputa bine cunoscută nouă în legătură cu „eroul ideal”.

Cit timp am urmărit din țară articolele preluțite de intervenții criticele de-a lungul întregului an 1954: discuții și polemici pasionate, susținute nu numai de scriitori, critici și activiști literari, ci și de foarte mulți și compleți cititori.

In același spirit, Andrei Lupan, scriitor moldovan, sublinia că a se îndepărta de viața vie și de năzuințele ei, a încerca să opui vieții transparența literară mai mult sau mai puțin fidelă a unor idealuri abstracte, a încerca să-l convingi pe oameni că realizabilul este de fapt realizat — în loc să-l chemi cu toată frumusețea, forța și puterea de convingere a chemărilor artei spre realizarea a ceea ce au ei de realizat într-adevăr, — aceasta înseamnă nu a dezvolta pozițiile realismului socialist, ci a le părăsi.

În legătură cu aceeași problemă, tîrî, sublinia — dintre altele — că clasificarea „eroul ideal” a fost inventat pentru a fi depozitarul tuturor calităților umane ridicale pe care mai înaltă treaptă imaginabilă, și teoriile de rezonanță despre eroul-supraom, față de care existența maselor nu mai poate fi concepută decît ca existența unui deor menit să evidențieze, prin contrast, virtuțile supraomului.

Practic, — repet acest lucru pentru că mi se pare plin de învătăminte — în ceea ce privește „eroul ideal” Congresul n-a făcut altceva decît să formuleze concluzii: dezbaterile au avut loc înainte de Congres.

Nu-i, de altfel, nici pe departe singura dezbateră pe care, cu mai mult sau mai puțin timp înainte Congresului, scriitorii sovietici au dezvoltat-o pînă la concluzii unanim susținute: la fel s-a întâmplat — de pildă — cum știm cu toții — cu activiștii a „simțirății înainte de orice”, strecurată în coloanele revistei „Novi mir”: la fel cu unele învătăminte răbuhiri ale teoriei care susține că „literatura cu conflict” și-a trăit vîntul pentru societatea sovietică fără clase antagonice — teorie zdrobită cu ajutorul direct dat scriitorilor de presa de partid.

Numerul exemplorilor a putea fi ridicat. În general, pregătirea Congresului a însemnat zdrobirea și înflăcărea teoriilor dogmatice, vulgarizatoare, a însemnat eșecul concepțiilor scolastice, eșecul sistemelor de telete birocratice cu privire la creația literară, a însemnat falimentul idealilor, influențelor și rămășițelor ideologice în stare să împiedice dezvoltarea literaturii realist-sociale.

Trunchind conform obiceiului articolele polemice publicate de scriitorii sovietici în perioada de pregătire a Congresului, presa și postările de radio imperialiste s-au grăbit să-și bage bucure patronii cu prezerica că la Congresul linia realist-socialistă în literatură va fi „slăbită” sau chiar „lichidată”.

După ce am ascultat dezbaterile din primele zile, am înțeles limpede că de mult a contribuit lupta de opinii din perioada premergătoare Congresului — acest pasionat schimb de păreri organizat în spiritul celei mai exigente responsabilități a fiecărui scriitor față de dezvoltarea literaturii sovietice în ansamblu, acest efort pentru a lămuri chiar și acele păreri sau concepții dăunătoare care priveau numai activitatea unui scriitor sau a citora scriitori. — La elaborarea ordinei de zi a Congresului de tot ce putea fi împlinit, esențial, la îndreptarea atenției Congresului spre problemele intr-adevăr lum-

ani, Marx și Engels s-au ridicat împotriva încercărilor de a se crea în literatură portrete rafadice transfigurare; miștind pentru veridicitatea zugrăvirii, ei li sfătuiră pe scriitorii să folosească în redarea celor mai înaintați eroi ai vremii culori aspre — „rembrandtine” — în stare să dea eroilor toată strălucirea lor vie. Apucînd că, în general, discuția din presă în legătură cu eroul pozitiv s-a pierdut în amănunte, raportul, sprijinindu-se pe multe exemple, sublinia faptul că — și cînd e vorba de eroi pozitivi, și cînd e vorba de eroi negativi — încercările de a confecționa din biro rețele asupra miștării trăsăturilor întinse și frumoase proprii personajelor sau fondului social al operei, sint încercări neconstructive, stérpe: orice rețetă, orice reglementare de acest fel — dovedea raportul — duce inevitabil la înlocuirea caracterului viu, convingător, al cărții și al eroului, cu o morală didactică.

Corapoartele despre literatura pentru copii și tîneret, despre proză, poezie și dramă — prezentate respectiv de B. Polevoi, K. Simonov și A. Korineciuk — au consacrat respingerii teoriilor despre „eroul ideal” numai cîteva fraze. Doar Samed Vurgun, în coraportul său, a susținut ideea „eroului ideal” — definind însă trăsăturile acestui erou într-un chip care, mi s-a părut, nu mai are a face cu concepția Protopopovului „eroul ideal” — după Vurgun — poate fi chiar cel mai contradictoriu și mai complicat om din lume, dar esențial e ca el să intrucipeze convingător forța unei generații, a unui întreg popor.

În cadrul dezbaterilor, puțin vorbitor au sosit necesar să mai revin asupra acestei probleme. Tîn să subliniez aceste contribuții:

Scriitorul bielorus Iakub Kolas, de exemplu, arăta că în momentul cînd calitățile unui erou pozitiv încep a fi alt de multe și alt de absolute incît devin cu desăvîrșire inaccesibile oamenilor vii, ele încep a nu mai fi calități, ci defecte.

În același spirit, Andrei Lupan, scriitor moldovan, sublinia că a se îndepărta de viața vie și de năzuințele ei, a încerca să opui vieții transparența literară mai mult sau mai puțin fidelă a unor idealuri abstracte, a încerca să-l convingi pe oameni că realizabilul este de fapt realizat — în loc să-l chemi cu toată frumusețea, forța și puterea de convingere a chemărilor artei spre realizarea a ceea ce au ei de realizat într-adevăr, — aceasta înseamnă nu a dezvolta pozițiile realismului socialist, ci a le părăsi.

Fîntina Blanduziei

În sinul națiunilor civilizate există foarte mulți care cred că organizația socială și cea politică nu e conformă cu preceptele unei rațiuni normale, nici cu rezultatele date de științele experimentale, fizice și naturale și că o asemenea situație nu poate fi continuată în mod stăruitor și consecvent în direcțiunea apocaliptică. Cu toate că învătămire și civilizatiunea se răspîndesc aproape în toate țările europene și transatlantice, că descoperiri nouă pe terenul industrial sporesc condițiile bunului trai, omnia și mai nemulțumită de cit ori și cînd.

Dacă ne vom uita în Germania, stat de o importanță politică rădicată în linia întâia, vom observa că nici legile excepționale, nici puterea discreționară a organelor polițienești, nici chira starea de asediu, nu pot suprima cu desăvîrșire acea mișcare care roade din temelii stîlpul edificului social. Afară de aceea un mîd ascuns care se poate aplica cu toată lămurirea cerută, împinge mîi și țar mîi de îndușii să-și prăsească patria și să treacă valurile mării, un fel de hemoragie a corpului național, ce se impotrunește ori-cărei încercări de vindecare.

În Rusia, administrația a pierdut sentimentul solidarității publice, funcționarii nu gîndesc nici la interesele țării, nici la ale poporului, ci numai la ale lor proprii; toate mijloacele sunt bune pentru ei: chiar venalitatea și traficarea depreșii. Oamenii învătăți caută o armă desperată în nihilism. Oamenii de stat recurg la leacuri stranie: unii vede binele, în introducerea regimului parlamentar, alții neavînd nădejde decît în asiatică, reclamă întărîrea despotismului ereditar; un altul crede cu stăruință în eficacitatea unui tratament derivativ și pronagă răboaiul în contra Germaniei, Austriei, Turciei, în contra tuturor dacă trebuie. Și pe cînd se discută asemenea remedii, militarismul și mizeria cresc.

În Franța, oratori populari cer împărțirea bunurilor. Clasa a patra se pregătește a pune mîna pe puterea statului și a alunga din funcții și sinecure burghuize, care de la 1789 singură deține puterea. Vechile partizi vor să reziste dar fără speranță și fără unitate, prin comploturi ciertonice, monarchice și militare.

În Italia mizeria agrară e mare. Salahorii lanurilor de orez din Lombardia și din singurătățile mîștinoase ale Romagnei, docimăți de friguri și de peltăgări, emigrează în stoluri, iar dacă rein în țara lor vînd pentru cincizeci de bani pe zi munca lor.

În Anglia s'ar părea la întâia vedere că soliditatea e mai mare. Dar privită mai aproape, se va vedea că siguranța edificului social e din ce în ce mai compromisă. E adevarat că biserică, aristocrația de naștere și plutocrația sunt organizate în mod puternic și au idee exactă de interesele lor.

Burghuizii se pleacă sub legile scrise și nescrise: se preface cu înfărmică c'ar fi evlavios și se'nchină la titluri, jură că e și conștient decît ceea ce satisface pe cei zece mîi de aristocrați și afirmă că e vulgar de a contraria privilegiile lor. Dar muncitorii și fermierii rămîn în afară de această conjurație ipocrită; aceștia înfîmțează societății de liber cugeltorii și de republicani, arată năminti regalității și aristocrației și cine ști a citi în ochii proletariului englez, vede că furtuna va fi amenințătoare. Cîi despre

MIHAIL EMINESCU

independente de legături naționale sau de altele, neputînd granițele politice și situațiunea socială și cari ar munci cu toate acestea suportorii ori-cărui om care e la nivelul civilizației contemporane. Fie cine simte un fel de iritare, pe care o atribuie la mîi de cauze accidentale, mai tot-d'aua oritate, dacă nu caută justificarea ei cu ajutorul analizei. El e împins a critica ce asprime dacă nu condamnă toate manifestările vieții sociale. Unii numesc acest rău nevostitate, alții pesimism, alții scepticism. Dar ori cîi nămirile și designatiunea ar varia, ele acopăr totuși unul ș'acelăl rîu.

Din nefericire neajunsurile politice și economice ale statelor europene n'au rămas fără o intruire determinată asupra artelor și literaturii. Ast-fel ca un fel de adăpost împotriva realității s'a născut în Germania romantismul, care descria vederea de mijloc cu colori atîi de strălucite precum de sigur în realitate nu le-a putut avea, și tot pentru a scăpa de un prezent insuficient, cu ideea că ori ce altă stare de lucruri trebuie să fie mai bună de cit cea existentă, s'a născut școala romantică în Franța, jînd a școalei romantice germane și a disprețului byronic pentru lume.

În timpul din urmă apoi francezii, în literatură și în arte, au admis un sistem, numit materialist, care circumscrie terenul artelor în prezent și la realitate, respinge întoarcerea trecutului și ori-ce aspirație spre viitor, spre un ideal mai bun. Dar și naturalismul reprezintă poate tablouri de fericiere și părțile frumoase ale vieții? Nu. C'în exclusivism care i se impuță el se leagă nu de părțile cele mai urte și mai lipsite de mîngiere ale civilizației, se silește a arăta prețutindena corupția, suferința, lipsa consistenței morale, omul murînd într-o societate în agonie. Cîi despre arta modernă, chiar dacă nu se poate opri de a recunoaște frumusețea și a copia, căuta

Impresii de la cel de al II-lea Congres al scriitorilor sovietici

Vineri, 14 ianuarie, ora 17, la „Casa Scriitorilor” va avea loc plenarî la care tovarășii Mihail Benic și V. Em. Galan vor împărții impresiile lor de la cel de al doilea Congres al scriitorilor sovietici.

1) „Cultura și știință”, Ms. 2255 pg. 205-241 (publicat și în buletinul „Mihail Eminescu”, Anul III 1932, Fascicula 9 pg. 74-97). 2) Ms. 2257 pag. 61-62.

PERPSSICIUS

Preremiul de Stat acordat lui Perpssicius pentru marea lui lucrare: ediția critică a Operei lui M. Eminescu...

Între timp a apărut și „Repertoriu critic”... culegere de note publicate mai întâi într-o revistă de bibliografie și care completă imaginea poetică...

Perpssicius aduce, de pe front și din spital, un caiet de versuri. Revistele i s-au deschis și lumea literară a înregistrat atunci cu unecă...

Între timp a apărut și „Repertoriu critic”... culegere de note publicate mai întâi într-o revistă de bibliografie și care completă imaginea poetică...

Perpssicius aduce, de pe front și din spital, un caiet de versuri. Revistele i s-au deschis și lumea literară a înregistrat atunci cu unecă...

Radu Theodoru nu este încă un nume cunoscut. A apărut pentru prima oară în anul care s-a încheiat, pe coperta unui voluminos roman istoric, din care cunoaștem deocamdată primul tom...

Deși pentru aprecierea completă a romanului „Brazdă și Paloș” e firesc să așteptăm editarea lui integrală, ni se pare de pe acum necesară cronica, altă pentru a semnala cititorului începutul plan de făgăduință al unui roman și al unui scriitor, cit și pentru a pune în discuție unele probleme actuale ale epicii noastre istorice...

Scritorul tânăr, primul său roman, impresionează prin marea sa capacitate de a cuprinde perioada istorică pe care și-a ales-o, pe baza unei vaste documentări și cu multă forță a fanteziei creatoare...

Se poate spune de la bun început că romanul lui Radu Theodoru, așa cum apare în primul său volum, realizează o imagine puternic realistă a anilor pe care ne înfrățim...

perpssicius una din cele mai de seamă realizări ale filologiei românești. Nimeni nu va mai putea studia pe Eminescu, istoria și conexiunile fiecărei din operele lui, geneza și ecourile lor în istoriografia și critica literară, fără să pormască de la ediția critică a lui Perpssicius...

Răsoiesc Antologia poezilor de azi, apărută în 1925, și aflui, din indicațiile unei noții, că printre operele manuscrise ale lui Perpssicius se găsește două romane care n-au văzut niciodată lumina tiparului: „Fatma sau focul de paie” și „Amor academic”...

Premiul de stat care încunună astăzi principala operă a criticului vine să confirme meritele nelăgădite. Theodoru vor medita la exemplul lui Perpssicius. Unii din ei îl vor urma.

Tudor Vianu
Mărturie evidente ale priceperii înălțurii scriitor de a ne dezvălui individualitatea contrastantă, sinteză figurile unor studenți ca: Rizard, Kin și Frantisek. În eroi ca aceștia palidă elanul interesat al cunoașterii, dorința feroce de a cuprinde și asimila cât mai mult în timpul anilor de studiu de la Moscova...

Un roman istoric
Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

Cronica literară
Radu Theodoru a înțeles bine sarcina sa de a de înțregii acțiuni un grandios fundal istoric și, cum am arătat, de a introduce eroul principal toamai pe acest fundal, și nu ca erou excepțional, creator și însoșit...

Un roman istoric
Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

Radu Theodoru — „Brazdă și Paloș”, vol. I. — Editura Tineretului.

Alături de cronică

Cronica literară, apărută într-unul din numerele trecute ale „Gazetei Literare”, la Romanul „În orașul de la Mures”...

Memoria reprezintă una din principalele facultăți umane; de aceea vom recurge la ajutorul ei pentru a răspunde la o serie de obiective ridicate de Al. Simion.

Al. Simion consideră cronică o analiză a stăvilitorului romanului, niște săgeți ce au totuși pe lângă ființă. Este necesară o mică corectură. Cronică nu constituie un atac la adresa romanului, ci încercarea să fie o analiză a construiții reușite a unei galerii de eroi...

Al. Simion însuși atribuie afirmativ de aceluși fel: că resping momentele eventuale de dezechilibrare în dezvoltarea unor personaje, că dezaprobă ciudățenia și aerul straniu ale lui Mircea, că sinteșman ultra-complexificat sufletul...

Un roman istoric
Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

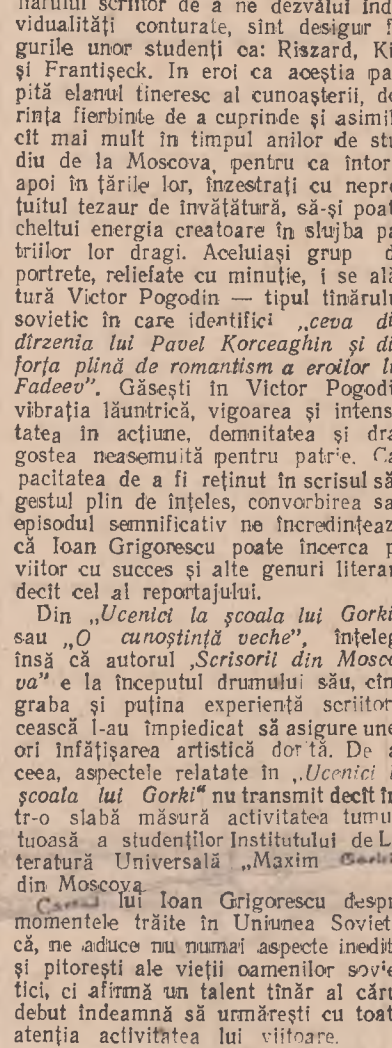
Cronica literară
Radu Theodoru a înțeles bine sarcina sa de a de înțregii acțiuni un grandios fundal istoric și, cum am arătat, de a introduce eroul principal toamai pe acest fundal, și nu ca erou excepțional, creator și însoșit...

Un roman istoric
Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

Radu Theodoru — „Brazdă și Paloș”, vol. I. — Editura Tineretului.

UNUL CARE APLICĂ ZICALELE... Desen NELL COBAR

UNUL CARE APLICĂ ZICALELE... Desen NELL COBAR

CĂRȚI NOI

- „Făurii de frumusețe” — de Cierone Theodoru, volum de versuri pentru copii...
„Cintăreții-orășilor”, de Robert Browning, în românește de Maria Banuș...
„Micii marinari”, de Majtényi Erik, în românește de Ana Tudoraru...
„Huju și Pachta”, de Demostene Botez, ilustrații Dem...
„Căpitan la 15 ani”, de Jules Verne, în românește de A. Ghițulescu și S. Schieru...
„Tânăr englez”, de Wilhelm Hauff, în românește de Lili Soare...
„Soarta de orfan”, de Boleslav Prus...
„Poezii alese”, de Dimitrie Bolintineanu...
„Poezii alese”, de Dimitrie Bolintineanu...

Un roman istoric

Radu Theodoru nu este încă un nume cunoscut. A apărut pentru prima oară în anul care s-a încheiat, pe coperta unui voluminos roman istoric, din care cunoaștem deocamdată primul tom...

Cronica literară

Radu Theodoru a înțeles bine sarcina sa de a de înțregii acțiuni un grandios fundal istoric și, cum am arătat, de a introduce eroul principal toamai pe acest fundal, și nu ca erou excepțional, creator și însoșit...

Un roman istoric

Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

Discuții

Alături de cronică
Cronica literară, apărută într-unul din numerele trecute ale „Gazetei Literare”, la Romanul „În orașul de la Mures”...

Al. Simion consideră cronică o analiză a stăvilitorului romanului, niște săgeți ce au totuși pe lângă ființă. Este necesară o mică corectură. Cronică nu constituie un atac la adresa romanului, ci încercarea să fie o analiză a construiții reușite a unei galerii de eroi...

Un roman istoric
Principala figură istorică, cea a lui Mihai Viteazul, se anunță în primul volum a fi sesizată de autor cu claritate și adâncime. Romanul are în față premeșdă de a se lăsa antrenat de legende și de cronici pătinoare și împingea dificultăți în lămurirea contradicțiilor...

INSEMNARI DESPRE LITERATURA

(Urmare din pag. 1-a)

Scrisoare deschisa catre Maria Banus si alti poeti

Draga tovarasa Maria Banus,

Trebuie sa va marturisesc ca va scriu aceasta scrisoare, oarecum "polemica", cu un sentiment de emotie. Nu este usor si ceteodată poate fi chiar temerar sa le aveti intr-o discutie despre poezie, spre piscurile aspre ale celui mai uman dintre genurile literare, parand drumul "marcat" si ascund-o se poteci mai puţin cunoscute si mai puţin batatorite, care desigur, comporta perspectiva unor luncuşuri si eşecuri posibile.

Prin aceasta introducere nu încerc, în nici un fel, să minimalizez valoarea si importanta articolelor (printre care si al d-voastră) aparute în cadrul discuţiei despre poezie, iniţiată de "Gazeta literară". Probleme importante cum ar fi însușirea ideologiei marxism-leninismului, başa si ocreant artistică (Eugen Jebelcanu), legătura cu viața și conștientizarea viciilor, condiția regenerării forțelor creative ale poetului (Maria Banus), patosul dăruirii totale a poetului temei abordate (Veronica Porumbacu), lupta pentru o înaltă etică profesională a poetului (Marcel Brestiaș), deși probleme în parte cunoscute, au fost îmbogățite de experiența generoasă a unor dintre cei mai buni și mai iubiti poezi ai noștri.

Concluzia pe care o impun aceste articole este categorică și fără drept de apel: Poetii care nu îndepărtase aceste scrieri, în timp ce în mod necesar, în brațele apăsătorului sau ale schematicului. Această concluzie, cred eu, formază latura pozitivă a articolelor publicate. Dar discuția are și o latură mai puțin pozitivă, legată de aceste întrebări: cum pot să înțeleg valoarea fiecărui element al procesului de creație (ideologie, cunoașterea viciilor, etc.) dacă nu înțeleg în ce constă procesul de creație, în ansamblul lui? Cum pot să înțeleg eu din ce cauză și în ce măsură este slabă din lipsă de nivel ideologic și din lipsă de cunoaștere a viciilor și din lipsă de pasiune? În ce constă natura antiartistică a poeziei apolitice, în afară de natura ei ideologică burgheză? În ce constă natura antiartistică a schematicismului? După care criterii numim o poezie schematică? Și, în sfârșit, întrebarea tv. Porumbacu al cărei sens revine ca un leit-motiv cam în toate articolele: "Dar de ce în An-Son-hi versurile vibrau, iar în Colo-mia copitul versurile tac? De ce în Mierla lui Ilie Pintilie, ori Coajacele eroul intră în inimă și prin poezie, în timp ce în 2 februarie rămâne în filele cărții și nu crează între vers și suflet acel pod nevăzut fără de care o poezie nu există?"

În lumina acestor întrebări, care frământă poezii noiștri, nu poate să nu lase la iveală caracterul unilatéral (și din această cauză, oarecum didactic) al discuției de până acum. Meritul lui Mihai Dragomir, lăsat la o parte unele contradicții în rezolvarea propriei zădărnici și a problemei, stă în aceea că el atrage atenția că procesul de creație este un proces viu și complex, care nu poate fi înțeles pe "bucațele", ci numai în mișcare, în dinamica lui. Dvs., recunoașteți complexitatea acestui proces. Dar a recunoaște acest lucru, nu înseamnă încă a-l explica. Desigur că scriind despre problema cunoașterii viciilor, nu sînteli obligat să explicați complexitatea întregului proces de creație. Dar în cadrul articolului d-voastră, care privea problemele cunoașterii viciilor, există o serie de aspecte care ies din cadrul propriu zis al temei pe care v-ați propus s-o dezbătați și întes explicația procesului de creație în ansamblul lui. Probleme ca transformarea datelor cunoașterii în poezie, sau concepția despre rolul inspirației în procesul de creație impun spre abordarea acestor discuții și spre abordarea problemei procesului de creație însuși. Or, tocmai în această direcție concepția d-voastră mi se pare foarte discutabilă. Momentul inspirației este momentul cel mai important legat de înțelegerea întregului proces. Este momentul pe care foarte frumos îl denumiți "fericite care în toate elementele (subiective, P. L.), se transmută" în aural "poezii" (se obiectivează, P. L.).

Cum înțelegem d-voastră acest proces? Vă citez: "Știu că oricât de demonizat și de trivializat ar fi cuvintul "inspirație" — ceas fericit de transmutare a tuturor elementelor în aural poeziei, fenomenul corezpondențiu este și el cel este de complex. Aftă de complex încît ar putea apara unora ca o stihie (subl. n.), ca o forță a naturii cu neputință de prevăzut și de stăpînit. Dar nu ar fi singura forță asupra căreia cunoașterea omească a acionant și acționază, îndepîntînd năvala forțelor elementare (subl. n.) în direcția voinței și a necesității umane". Ce rezultă de-aici?

a. Că la un moment dat întreg cummulus de "elemente" al procesului de creație izbucnește într-o curvă haptică, care se realizează în "stihie", cu o "năvală a forțelor elementare", ca o adevărată "materie primă" incandescentă care se revărsă deodată, din străfundurile ființei omeștii. — Poetul nu-și rămîne alieva de făcut decît s-o modeleze cu ajutorul "cunoașterii omeștii".

b. Că no "i" odată ce acest moment nu depinde de voință și gîndirea lui, deci nu poate fi controlat de el, este și rămîne robul momentului de inspirație.

c. Că ceea ce face posibil în ultimă instanță procesul de creație, nu sînt legile cunoașterii și ale gîndirii omeștii, ci acest moment misterios și indefinibil.

Or, tocmai faptul că d-voastră nu găsiți explicația momentului de "inspirație" în însuși procesul de creație, ci încercați să explicați procesul de creație printr-un "ce" irațional, introdus de unde vă apar, constituie, cred eu, simbul idealist al deficienței d-voastră.

Or, eu cred că lucrurile stau tocmai invers. Nu numai că momentul inspirației nu este independent de poet, dar totdeauna, chiar și dacă poetul nu-și dă în mod obișnuit seama, el este în ultimă instanță creatorul propriu și sau moment de inspirație. Nu numai că momentul inspirației nu este un moment al stihiei, al dezlîntării forțelor elementare, ci este cel mai lucid moment din prima parte a procesului de creație, în care gîndirea elaborează ideea poeziei din datele haotice ale cunoașterii. Inspirația este tocmai momentul în care gîndirea pune ordine în datele haotice, "se joacă în palmă" cu aural "poezii" și încă foarte timpuriu, ideea care va fi tumată în forma viitoare poezii. Cea

Discuție despre poezie

ce se transmută acum în poezie, nu sînt "elementele" procesului de creație, ci ideea artistică a poeziei elaborează de gîndirea și fantezia poetului pe baza tuturor acestor elemente.

Momentul inspirației coincide deci cu momentul în care poetul are vag, dar are, revelația ideii artistice, prin care poezia devine posibilă în mod virtual. Descoperirea ideii artistice are la o dezlîntare dramatică a fanteziei. În mîntea poetului se succed haotic "imagini", rîme, fragmente de versuri, pentru că de-acum și în ceopul partea a doua a procesului de creație: nașterea operei. Ca și în prima parte a procesului de elaborare, gîndirea va supune treptat această exuberanță a fanteziei legilor creației poetice și va asigura nașterea normală a poeziei. Momentul de febră artistică, transfigurarea poetului, nerăbdarea și nevrotizarea artistică, care se numește în cuvînt inspirație, și care însuși, totdeauna, este un moment de descoperire în care poetul, fac pe unii poezi să creadă, printre care și pe d-voastră, că nu gîndirea lor a declanșat în ultimă instanță acest fenomen, ci dimpotrivă, acest fenomen declanșează gîndirea lor și face posibilă transmutarea "elementelor" în poezie. În această iluzie stă fetisismul "inspirației". Aceasta iluzie este întinșurată de faptul că nu toate ideile elaborate de mîntea poetului se transmută în poezie, ori, dacă se transmută, în absența "inspirației" poezia iese neinspirată. Și fie această din cauza "neinspirării" sau din cauza graubului care unii poezi scot poezii de sub pana lor așa cum credeți dvs.? Explicația acest lucru este legată de problema conținutului poeziei. Ea ține de problema ideilor artistice, care singure ele se pot "transmuta" în poezie, pentru că ele și numai ele formează conținutul ei.

Voi încerca să demonstrez că nu există după părerea mea ideile filosofice, politice, morale, și sentimentale umane general valabile, și ideile artistice, și că ideile artistice nu sînt decît ideile mai sus enunțate în altă formă. Invățătura mă că deosebesc dintr-o cunoaștere a lui de către omul de știință și de către poet nu constă în procesul cunoașterii, ci în valorificarea adevărului cunoașterii prin noțiuni sau imagini, teză de altfel foarte cunoscută. Aceasta înseamnă că un adevăr adevărat general valabil poate exista în același timp în două ipostaze: într-o formă noțională și într-o formă concret particulară (imagini). Că fiind vorba de un conținut identic, trecerea dintr-o formă în alta sau existența aceluiași adevăr în două ipostaze nu angajează modificarea conținutului de cunoaștere. Deci ar părea logic că dacă treci un adevăr dintr-o modalitate în alta, ceea ce se schimbă este modalitatea, forma în care se exprimă și nu adevărul însuși.

Ce ne arată practica literară curentă? Că poezii trec deseori o idee politică, filosofică, morală, în poezie, — deci schimbă o modalitate de exprimare a unui adevăr cu o altă modalitate a lui de a se exprima. Dar dacă ei n-ar trece o idee politică, filosofică, morală în altă formă, dintr-o modalitate în alta, ci ar fi efectul direct în imagini, acest adevăr din viață, în ce o imagine în-ți reflectă? Ori cine va răspunde: într-o imagine în care trăiește într-o unitate dialectică indisolubilă un conținut general valabil, într-o formă particulară. Dar de ce atunci unii poezi nu trec o idee politică sau filosofică într-o idee-imaginie, ci versifică direct aceste idei abstracte cu mijloacele formale ale poeziei? Dacă ei ar fi trebuit să exprime direct acest adevăr al vieții prin modalitatea artei, care nu cunoaște linia abstractă, nu numai că ideile politice sau filosofice în ideile emoționale, celălalt versifică, trec direct în versuri ideea generală și abstractă, și prețuiează cu mijloacele formale ale genului.

Dar de ce în plicitește o asemenea idee generală?

"Sînt scriitorul vostru neîngărdit În versurile mele îți vorbesc idelle comunismului.

Cititorule, citește-le fără teamă, Căci nu mai e nimeni sîci căeară socială.

Iar dacă vrei să mulțumești cutiva, Mulțumesc-ți patriei noastre. Care cu dragoste ne ține Și ne hrănește pe amîndoi".

În această idee artistică, care nu este decît o altă ipostază a ideii politice sau filosofice, stă secretul poetului și nenorocirea versificatorului. Unul săvîrșește "minunea" transformării ideii politice sau filosofice în ideile emoționale, celălalt versifică, trec direct în versuri ideea generală și abstractă, și prețuiează cu mijloacele formale ale genului.

dar de ce în plicitește o asemenea idee generală?

"Sînt scriitorul vostru neîngărdit În versurile mele îți vorbesc idelle comunismului.

Cititorule, citește-le fără teamă, Căci nu mai e nimeni sîci căeară socială.

Iar dacă vrei să mulțumești cutiva, Mulțumesc-ți patriei noastre. Care cu dragoste ne ține Și ne hrănește pe amîndoi".

Pe nești că iată această idee abstractă — în altă formă a ei, în versurile lui Mihai Beniuc din "Mărul de lîngă drum":

"Sînt măr de lîngă drum și fără gard. La mine-n ramuri poame roșii ard. Drumule, să te jără șjială, — Că n-ai să dai la nimeni socotă!.

Iar dacă vrei să-ăduci cuvina mulțam, Adu-ți fărîni ce sub mine-o am, E țara ce pe sinul ei ne ține Hrăniindu-te pe mine și pe tine".

Ce simplu și armonios se desfășoară această poezie! Ai impresia că nu poetul, ci un arc interior își-o desîșoară, gradînd-o cu o logică artistică de-a dreptul impresionantă. Dar nu-i greu de observat că poetul nu comentează în "imagini" ideea abstractă arătată mai sus, ci ea trăiește într-un sistem de imagini unitare, care are o logică proprie și care desfășurîndu-se pe sine desfășoară în mod necesar și în același timp ideea care constituie substanța sa. Ori tocmai ceea ce a determinat acest sistem unitar de imagini și această logică proprie lui, a fost ideea artistică, legată în mod complex de imaginea "mărului de lîngă drum".

Desigur că există o infinitate de posibilități de a găsi idei artistice, care determină forme nesfîrșite și variate de poezie. Dar principiul, cred eu, este întotdeauna același.

A descoperi forma concretă a unui adevăr (idee artistică) este extrem de greu și de complicat și echivalează

cu o adevărată descoperire artistică. Maria poezi au fost întotdeauna maștii ideilor artistice.

Cînd o idee politică sau filosofică nu-și schimbă forma, ci este direct versificată în poezie, apare poezia schematică, "plată și inexpressivă". Veronica Porumbacu se întreba: "de ce în poezia "Mierla lui Ilie Pintilie" sau "Coajacele" versurile vorbesc direct inimii cititorului, pe cînd în "2 februarie" versurile tac?" S-ar putea răspunde: pentru că în "Coajacele" ideea abstractă a solidarității poporului nostru muncitor cu deșinșii comunisti de la Dolina și-a găsit o minunată formă emoțională în imaginea "coajacele", prin care această idee generală "respiră" și se dezvoltă de la sine. Pe cînd în "2 februarie", ceea ce se dezvoltă este forma ideii abstracte și generale, logica formală și nu poezică a evenimentelor din 2 februarie. De aceea și oamenii devin generalizați, își pierd fizionomia umană, transformîndu-se în val, baricade, etc.

"Val de inimă, mult cîntit De Partid de mîntărit Val amarnic de urnit, și chiar de l-ar despica, strîngîndu-mînta sa, și la noi să intre-ar urea, Pe la porți degabana ar bat că tot n-ar putea răbăzate, stau de straie baricade".

Și iată ideea abstractă a solidarității poporului muncitor, cu deșinșii comunisti de la Dolina, devenită ideea artistică în "Coajacele":

"Sus la Țîntea la forat, un sonder e desbrăcat, urtă viscolu turbat.

Cui i-ai dat cojocu tău? Degeri și nu-i pare rău? Lui Ite. Nu mi-i greu!

La Galași e țarnă rea — Nu mai curge Dunărea, A încremenit și ea.

Un hamal bătrîn își scoate cojocul rîșn în spată, Dar să ție cald mai poate.

N-am cojoc copiii mei, Lui Ite! trimiseți ca să ađe-n anii grei.

Poezia emoționează profund. Este evident că Veronica Porumbacu a avut mai înainte în mîntea ei acest adevăr. Numai că acest adevăr exista în mîntea ei într-o formă generală și de aceea această idee nu putea deveni încă conținutul unei poezii. Ea a putut să devină și a devenit poezie, scrisă cu "inspirație", numai cînd poeta a descoperit legătura emoțională dintre "cojoc" și această idee artistică a poeziei. Numai acum această idee a putut "să respire" și să se "dezvolte" artistic, în forma genului.

Cînd poetul nu găsește însă ideea artistică adevărată, atunci "forma particulară" a adevărului general se transformă într-o cătușă a lui, apare falsă ideea artistică, — poezie scrisă pe baza unei false ideii artistice n-o pot salva nici cele mai teribile "imagini", nici cele mai neașteptate rîme. Iată de pildă poezia "Moara de la Stalingrad" a poetului Mihai Beniuc. Această poezie vrea să vorbească despre grandoarea victoriei a popoarelor sovietice, despre avertismentul pe care această victorie îl dă noilor hitleri, pretenșii la dominația mondială. Dar "Moara" și ideea artistică complexă legată de ea, s-a dovedit a fi o simplă minoră dintr-un general și particular, o falsă idee artistică. În istoria "morii" de la Stalingrad, noi poate să "respire" și să se dezvolte semnificația ideii voită de poet. Poe-

zia devine imaginea unui "caz" din marea bătălie de la Stalingrad și poate nu cel mai interesant:

"Dar vai, trimise Hitler, căpăunul Oștrile-i în tancu și în tunul, Să tate prin mărășu. Volgă sud, La moara de la Stalingrad.

Și-aceste hide fiare de ofel Făcûr-n jurul morii crunt măcel. Atunci în luptătoare s-a schimbat Și moara de la Stalingrad.

Și frământă luni șase moara trupuri de nemți cu zvastici grupuri după grupuri, pînă ce sînge negru s-a vărsat din moara de la Stalingrad".

Și poezia se consumă pînă la urmă într-o asemenea însușire de cenușii constatări. Deci, poezia schematică are la baza ei, ori existența unei "idei artistice, ori existența unei idei artistice false.

La baza poeziei apolitice stă faptul că ea transformă ideile mărunte, banale, mi-burgheze (ceteodată direct dușmănoase) în "idei artistice". "Creștinii" de sare sa mai lucră ceteodată poezia apolitică printr-unii poezi tineri și chiar printre poezi vîrstnici, rezidă în faptul că ea speculează cu perfidie caracterul concret emoțional al ideii artistice, gîndind pentru ideile ei plate și banale (accesibile la orice nivel cît de sărac de gîndire) zeci și zeci de "idei artistice" care dau naștere la tot atîtea poezioare "teribile", pe care unii gură-cască le confundă cu poezia adevărată. A găsii o idee artistică pentru o idee mare și generoasă, sau a reflecta un adevăr direct în imagine, este un lucru extrem de complicat și de greu, cum admirabil spunea Mihai Beniuc în poezia sa "Multe zile bune, dar mai multe rele": "Dar aceste toate n-ăz de imagini, Insuși adevăru-i greu de prins în pagini".

Tocmai prin această și se explică fecunditatea de ipeoraacă a poezilor apolitici, în ceea ce privește poezii în general și poezii, de sertar". În special, la ei orice idee, plată și banală, la "mîntea coajocului", devine pretext de poezie.

Deci, datorită faptului că atît poezia apolitică cît și poezia schematică oculesc legile aspre ale creației poetice, atît tendința poeziei schematice, cît și tendința poeziei apolitice, este să își ocisige "plina fără trupă". Și una și cealaltă sînt fenomene de parazitism literar. Descoperirea între ele există în caracterul și istoria de clasă. Schematicismul este "o boală a copilăriei" poeziei noastre, o boală a dezvoltării ei. Pe cînd apolitismul este o agendură directă a ideologiei și a esteticii descumpane burgheze în literatura noastră.

În încheiere, vreau să adaug că în realitate, aceste procese prin care trece elaborarea unei opere poetice sînt mult mai complexe și mai complicate, decît am încercat eu să le expun aici. Imaginile nu sînt numai forme ale adevărului general despre viață, ci sînt și creații vii și originale ale unui poet de talent, cu o anumită personalitate, cu un anumit stil, cu un anumit mod particular de a reflecta viața. Există de asemenea o gamă variată de inspirație, de idei artistice. Nicăieri și nicideunde în poezie nu se pot trage linii de demarcație precise, nu se poate stabili cu precizie de unde începe și unde sîrșește un proces de creație, pentru că toate acestea se întîmplă undeva în țesăturile cele mai intime ale gîndirii și simșirii omeștii.

Și totuși, dincolo de ceea ce le desparte, există și ceea care le apropie: legile cunoașterii și ale gîndirii omeștii, legile materiei care se cunoaște și se gîndește pe sine și în imagini.

Petre Lusalco

care mișcarea inițială pornește de la idee. Ideea afirmată în acest fragment nu este ceteodată de puțin "ideea absolută" hegeliană, în lumina severă a căreia arta este un dat finit, fără dezvoltare, un cadavru aparținînd trecutului, o stație terminus a "ideii absolute" lipsită de perspectiva viitorului.

Împotriva esteticii idealiste este și continua conexiune afirmată între cele două laturi esențiale ale fenomenului artistic, Estetica idealistă rupe conținutul de formă, declarînd conținutul de esență inferioară și acceptînd numai forma ca un dat valabil și specific al artei superioare.

Hegelianismul trecut prin filiera metodologică lui Vischer, dar hegelianismul curat, totuși, găsîm în afirmația lui Maiorescu din "O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867". Aci Maiorescu reproduce, fără a-l cita pe Hegel, famosul aforism estetic al filozofului german și anume că frumosul este "expirarea unei idei sub o formă sensibilă corezpondențiară". Dar Maiorescu dezvoltă mai departe aforismul într-o direcție specifică estetică idealistă: "Poetul nu este și nu poate fi totdeauna nu în ideea realizată: dar nu și original trebuie să fie în voinșimul sensibil în care o înțolește și pe care îl reproduce în imaginațiunea noastră. Subiectul poezilor, impresiunile lirice, pasiunile omeștii, frumusețea naturii sînt aceluiași de cînd lumea; nouă însă și totdeauna variată este încorporarea lor în artă..."

Maiorescu oțerea și justificarea rașunii sale estetice. Conținutul de idei este de substanță inferioară pentru că în el își pot găsi adăpost noțiuni care nu aparțin domeniului poeziei, cum ar fi noțiunile politice, ideile patriotice, etc. etc.

"Poezia rădăcîntă în sfera știinșei și a politicii rămîne întil nelușează și neinteresantă pentru marea majoritate a omeștilor contemporani și este al doilea pierdînt în generațiile următoare chiar pentru cercul restrîns de indioizi, pentru care ea a avut un sens și o atracțiune în zina nașterii ei."

Dislocarea fondului și forme din unitatea lor dialectică are deci, cum Maiorescu foarte bine arată, rașuni politice, dat fiind că propovăduiește apolitismului (așa cum o face Maiorescu).

Epigrame

GAZETEI LITERARE

Unii tovarășii stau luni de zile la casele de creație și nu dau la iveală de cît titluri de volume.

I-am dat Gazetei Literare Un lung poem spre publicare, Dar mi-a cerut o epigramă: Dar merg cu roata înapoi.

Vezi? Asta-i, gram pe gram se cheamă. Am anunțat un titlu de roman, George Dan

LUI MENDES-FRANCE

LUI MAXIM, DIRECTORUL "EDITURII TINERETULUI"

A vrut să meargă „aut trans” Să se răfucească dînt ghes, Vinzarea o semnă Mendes, Sentința lui, întreaga „France”.

Penru carte, își dorim Să îi măxim, nu Maxim, Penru carte, orem din inimă, Să îi măxim — și nu minim.

Un cititor

UNOR INDRUMATORI LITERARI

POEMUL MARE

Atîtea mii de versuri un poem Admir acest efort spre cantitate Dar potrivit unui marxist sistem Aștept acum un salt spre calitate.

Radu Bouraeanu

rescu) este una din cele mai serioase rașuni politice ale claselor exploata-toare.

Prioritatea acordată formei, dispreț pentru așa zisul caracter efemer al conținutului de idei, anatemizarea fondului politic al ideilor, această imbi-nare perfectă dintre lucrurile formaliste și apolitice ale gîndirii idealiste în estetică, se găsesc din pînă în studiul din 1867 al conducătorului „Junimii”, studiu pe care — nu încapă nici o îndoială — Eminescu l-a cunoscut.

Drumul pe care de la început îl străbăte Eminescu în problemele artei, nu este nici al lui Maiorescu și nici al lui Hegel, și în plus nu aparține nici celor doi filozofi care sînt favorișii poetului, într-o bună parte a vieții lui: Schopenhauer și Kant. Este un drum propriu al poetului, rezultat din cunoașterea oamenilor și a vieții sociale, din studiul creației populare, din dragostea lui neajmărită pentru idealurile de libertate ale popoarelor.

Cam în același timp în care nota în manuscrisele sale amintitele gînduri cu privire la esența artei, Eminescu publica în revista „Familia” un studiu despre repertoriul teatral și cu bune caracterizări asupra dramaturgiei nașionale și străine, dintre care foarte semnificativă este entuziasma recomandare a teatrelui lui Victor Hugo, „Pe popor în luptele sale, în simșirea sa, în acțiunea sa, pe popor în pătura sa demoniș și urșă, în înțelepciunea sa, în sufletul său cel profund, știe al pune pe scenă Victor Hugo și numai el. Adorator al poporului și al libertății, numai el le reflectă pe amîndouă în contur mare, gl-glanț... Pe acest bărbat al libertății îl recomandăm cu multă serioșitate junimii, ce va orea să se încerce în drame nașionale-romine”

Estetica idealistă refuză recunoașterea valorii obiective a realității în conjonctura și faptul că arta nu are a fi altceva decît reflectarea acestor realități, după legi proprii. Și pentru că Maiorescu a fost cel mai des citit de către critica burgheză în ceea ce privește destiul operei lui Eminescu, ne referim înceteodată la el. Conducătorul „Junimii” afirma ritos, în studiul amintit, că: „Materialul poetului nu se află în lumea din afară; el se cuprinde numai în conștiința noastră”

Epigrame

GAZETEI LITERARE

Unii tovarășii stau luni de zile la casele de creație și nu dau la iveală de cît titluri de volume.

— La casa de creație, la munte Al huzurii, tovarășe, un an, Da de scris ai scris ceva? — O, da, Desigur!

Am anunțat un titlu de roman, George Dan

LUI MAXIM, DIRECTORUL "EDITURII TINERETULUI"

Penru carte, își dorim Să îi măxim, nu Maxim, Penru carte, orem din inimă, Să îi măxim — și nu minim.

Un cititor

UNOR INDRUMATORI LITERARI

POEMUL MARE

Atîtea mii de versuri un poem Admir acest efort spre cantitate Dar potrivit unui marxist sistem Aștept acum un salt spre calitate.

Tudor Măinescu

și se compune din imaginile reproduse ce ni le deșteaptă auzirea cuvintelor poetice". 9).

În noabe asupra „Stringerii literaturii noastre populare”, Eminescu respinge și acest postulat de bază al esteticii idealiste și mergînd la izvorul poeziei, la viața oamenilor, stabilește o foarte adevărată principii al specificității nașionale, în ceea ce privește imaginea poetică. Materialul în care ideea devine sensibilă sînt imagiile dar în orice fel de imagini—adauga Eminescu — ci numai acestea care sînt specifice vieții și pe care o duce poporul respectiv. „Tropii unei nașuni agricole diferă de tropii de imagine a unei nașuni de vîntorii ori de păștori. Sub ce imagini va îmbrăca unul simțimintul etern al amarului și sub ce imagini ceteodată, decit numai prin acele care le posedă? Acest mod de culegere care se reflectă numai asupra copului, nu asupra idșii unei poezii constituie nașionalitatea ei”.

Pe drumul gîndirii materialiste era aproape inerent ca poetul să ajungă la o astfel de judecăt îndreptățită și perfect valabilă asupra formei nașionale, problemă pe care o poare pune și rezolva just numai estetica materialistă, dat fiind că estetica idealistă pe lîngă atributul apolitismului și al stingerii brutale a deosebiriilor dintre popoare. Esteticienii occidentului imperialist caută să impună în momentul de față o artă așa-zis universală, o artă care prin formalism sau naturalism face să dispară specificul nașional, opunînd astfel o barieră ideologică nașunilor firești ale tuturor popoarelor lumii către o viață liberă, conformă tradițiilor nașionale.

În treacă, ținem să reamintim că un tip perfect de filozofie cosmopolită este și filozofia pesimismului schopenhauerian, astfel că în fragmentul citat Eminescu se eliberează și de vraja atit de puternică a acestui filozof, fermecător prin stil și profund reacionar în gîndirea sa. Încercîndu-se gîndirii estetice la Eminescu sînt cu mult mai bogate decît aceste cîteva elemente care au fost alese aici. Sînt în noiele sale manuscrise și confuzii sau erori, în treacă însă, însemnările sale cu privire la problemele artei, ne incită la reamintirea imaginii lui Anteu, care nu poate fi învinș de dușmani perziți atit timp cît stă în contact cu pămîntul, din care pucește. La fel și Eminescu. Atit timp cît stă pe țărîmul artei și prin artă al vieții, gîndirea lui este înaripată, strălucitoare, proclamînd adevăruri valabile și astăzi și în viitor, Negurile încep dincolo de teritoriul puterii tonice, invincibile a Greci, care pentru Eminescu este arta cu toată problematica ei.

Elementele atit de limpezi de gîndire materialistă ale tînarului poet vor deveni apoi și mai ferme. În orice caz disputa ideologică cu „Junimii” este pregătită cu foarte serioase argumente filozofice, astfel că aparita în opera lui Eminescu a unui poem cum este „Epigoni”, nu mai poate surprinde pe acela care cunoaște antecedentele gîndirii materialiste a poeziei, în problemele fundamentale ale esteticii.

Ion Vitner

3) T. Maiorescu: „Critică” Ediția Socec 1926 vol. I, pag. 30.

4) Ibidem, pag. 36.

5) „Repertoriul nostru teatral” — „Familia” 18/30 Ian. 1870.

6) T. Maiorescu: Op. cit. pag. 14.

Pe vom citi în 1955

reg, Al. Andreișoiu, Ion Brad, George Dan, Cezar Drăgoș, Mateiu Caran, Toma George, Maiorescu, Ft. Constantin, R. Muresanu, Ft. Mugur și alșii.

Cititorii vor primi, de asemenea, un volum de fabule și un ciclu de poezii despre 1907 scrișe de Tudor Arghezi.

— Editura Tineretului a tipărit în cursul anului trecut cîteva volume de succes, semnate de tinerii scriitori neiditici pînă a-tunci. Cum vești continua în anul 1955 această preocupare pentru promovarea tinerelor talente?

— Considerăm și pe mai departe drept o sarcină centrală pentru noi sprinșirea și promovarea de noi cadre literare.

Un loc însemnat în această preocupare îl are aporășii „Almanahului Tinerilor Scriitori”.

În acest an va vedea lumina tiparului „romacabilul roman al tînarului prozator Titus Popovici „Eliberare” și o năvelă despre studenții de ocloșii autor, despre studenții „Cetezului” de un nou romanier, Eugen Giurgiu, precum și numeroase schișe și povestiri de Dumitru Ignea, Toma Atanase, Ivoș Marin, C. Constantinescu, Petru Surupăceanu, Pop Simion, Dorel Dorian, (un interesant volum de schișe despre viața și un șantier). Ft. Mazili (schișe satirice), un volum din versurile lui M. Labis, altul de Al. Zotta, piesă de teatru de Al. Mircea, precum și de alșii tineri scriitori pe care editura îi va ajuta în mod deosebit.

— Un loc important în planul editurii îl ocupă desigur cărțile pentru copii. Am dorii să ne dați cîteva titluri de cărți înscrise în planul editurii, și numele scriitorilor care în acest an s-au angajat să dea lucrări pentru copii?

— Pentru preșcolarii vor apare lucrări semnate de: Vălcăreanu, Mălina Cassian, Al. Săbărlău, Mioara Cremene, T. Dumbrăveanu, Sîdona Drăgușanu, A. Tudoras, Horia Aramă, Ana Marcu, C. Nispeanu, Gh. Dumitrescu, Cr. Șirbu și alșii.

